

Liviu DÎRJAN

100 DE ANI DE NEUITARE PENTRU ASTRA

„UMBRA LUI VLAICU. LA ORĂȘTIE” – CONSEMĂRI LA FAȚA LOCULUI –

„... Sărutare, umbră veche, priimește-nchinăciune
de la fiii României care tu o ai cinstit ...”

Grigore Alexandrescu

Fără îndoială, Orăștie este un nume cu rezonanță de simbol și de identitate pentru toți românii. Aici, încă de la anul 1582, Șerban – fiul lui Coresi – tipărea în limba neamului *Palia de la Orăștie*, monument de limbă literară românească cu litere slavone, iar fetele frumoase din zonă sunt laudate în versurile unor melodii nelipsite pe la petrecerile românilor la ceas de sărbătoare. E recunoscut faptul că la Orăștie sunt confecționate celebrele cojoace și tot aici întreaga fire respiră prin duhul lui Aurel Vlaicu, aviatorul și inventatorul, inginerul școlit în Vest, eroul ce s-a înălțat la ceruri și a fost răpus odată cu pasărea lui măiastră (Vlaicu II) într-un zbor legendar, în luptă cu înălțimea Carpaților, faptă pe care poetul Octavian Goga, prieten apropiat, o considera un semn profetic al jertfei depuse pe altarul Unirii Ardealului cu Patria-Mamă – România. Acum o sută de ani (Ce repede zboară timpul!), la Orăștie își ținea lucrările cea de a 54-a Adunare Generală a Asociațiunii ASTRA, în zilele de 14 și 15 septembrie 1913. A fost invitat atunci, cu onoruri deosebite, și Aurel Vlaicu, fiu îndrăgit al locului, cu aeroplanul creației sale, care vrăjise deja lumea prin demonstrațiile, nemaivăzute încă pînă atunci, de la Orăștie, Hațeg, Lugoj, Brașov, Arad, Sibiu, Blaj, București sau Tg. Mureș. Peste tot ovații, peste tot laude și mîndrie națională. În ajun însă (vai, cifra „13”!), o veste năprasnică a îndoliat reunitărea astristă. Tăcere. Aurel Vlaicu s-a prăbușit la Bănești, lângă Cîmpina, încercînd să treacă peste munți pentru a-și îmbrățișa frații de acasă, din Transilvania rămasă încă puțin timp sub stăpînire străină. Era preludiul marșului... *Treceți, batal-*

ioane române, Carpații? Poate... Acum, exact cînd s-a împlinit un secol de la moartea martirică a cutezătorului de la Bințiți, în aceleași zile de tristă aducere aminte, în 14 și 15 septembrie, Despărțămîntul „Aurel Vlaicu” de la Orăștie a organizat cea de 108-a Adunare Generală cu tema „Aurel Vlaicu și Asociațiunea ASTRA – comemorarea centenarului morții aviatorului”. De remarcat că actuala conducere a Despărțămîntului (veche și valoroasă și ea, pe măsură) împreună cu forurile locale, inclusiv cele ale județului Hunedoara, au acordat atenția cuvenită acestui eveniment, din păcate trecut sub tăcere de media și de unele autorități de la centru! Pentru acest lucru, tuturor celor care s-au implicat, se cuvin alese felicitări!

S-au strîns la Orăștie în jur de vreo sută de atriști, delegați veniți de pe Mureș și Tîrnave, din nordul și sudul Ardealului, din Apuseni, din ținutul Covasnei și al Harghitei și chiar o importantă delegație de la Iași, în componența căreia s-a aflat și un „lot” de atriști din Republica Moldova, sosiți de-acolo tot „via” Iași, grație unor oameni de suflet care nu pot ocoli valorile românești. Spre cinstea lor, au fost prezente la acest eveniment de importanță națională personalități de marcă din conducerea Academiei Române, reprezentanți ai Guvernului, Senatului și Camerei Deputaților. Mi-am promis că-n relatarea de față nu voi da niciun nume, pentru că în acele zile ne-a marcat unul sigur: cel al lui Aurel Vlaicu, a cărui reputație a acoperit inimile și conștiințele de o plăcută aducere aminte, și aceasta pentru mine este un omagiu în plus.

Vremea începutului de toamnă a fost schimbătoare, sucită chiar. Un soare suficient de zgîrcit a alternat cu nori amenințători care, mai apoi, au picurat „lacrimi” întru pomenirea în veci a lui

Vlaicu, feciorul de țărani români din Bințișii Oraștiei care s-a înălțat la demnitatea de inventator și pilot, izvoditor și apărător al mândriei de român și, lucru important, ne-a arătat că poți face ceva în folosul umanității, dar și al neamului tău. S-au depus multe coroane de flori la cele câteva busturi ale lui Vlaicu. Ceremoniile s-au desfășurat după un solemn protocol: în fața superbe Catedrale Ortodoxe din centrul municipiului Oraștiei, la Colegiul Național „Aurel Vlaicu”, în fața casei părintești de la Bințișii.

Ne-au atras atenția în mod cu totul deosebit elevii liceului. Ce cor minunat! Ce costume majestuoase! Instituțiile locale au fost la înălțime. Alături de ele ASTRA, ȘCOALA și BISERICA. Așa este firesc. Așa ar trebui să fie mai peste tot pe la noi. Primiriile de la Colegiu și de la Muzeul de Etnografie și Artă Populară au atins elogiul eleganței și al bunului simț. Nu voi uita curînd acel răscolitor bocet interpretat magnific de o elevă din clasa a X-a (mi se pare) care ar merita, fără să fie examinată prin „fișele de portofoliu”, nota „10” nu numai la muzică, dar și la literatura română, istorie, educație cetățenească și mai ales la purtare. Asemenea elevi frumoși și talentați, educați de dascăli cu vocație și atașament recunoscut, învață la Oraștie într-o clădire monumentală, cumpărată pe la 1928 de către Primărie de la un proprietar pe nume Kuun. Bravo! Oare acel primar de-atunci a fost declarat EL „Cetățean de onoare”, post-mortem, al municipiului Oraștie? O idee... Ne-a impresionat, de asemenea, noblețea și căldura cu care conducerea liceului ne-a întâmpinat. Un exemplu de ospitalitate și de îndeletnicire cu adevărat intelectuală și civică.

Deplasarea la Bințișii, în miezul zilei de 14 septembrie, a atins cote sentimentale de excepție. În acea zi, satul „Aurel Vlaicu”, azi un cartier al orașelului Geoagiu, stațiune turistică renumită prin băile sale termale, fremăta de importanța evenimentului. Foarte multă lume a umplut ulița principală a așezării, care a devenit în scurt timp o imensă scenă a recunoștinței. Era comemorat doar „Cel mai iubit dintre pămînteni”, emblema satului și a zonei respective. La biserică se oficia slujba religioasă, că doar la acea dată, din nou

simbolic, se prăznuia Ziua Sfintei Cruci. Răstignirea lui Aurel Vlaicu, în urmă cu 100 de ani, vibra încă puternic în inima consătenilor săi. În frunte cu preotul și primarul localității, începe slujba parastasului de pomenire. Tînăra doamnă preoteasă (originară din Slănicul Prahovei) poartă cu eleganță și respect un minunat costum popular avînd o vechime de mai bine de o sută de ani, adică din vremea tinereții lui Vlaicu. Cerul înnourat bine e brăzdat, în dese reprize, de câteva planoare cu motor asemenea unor libelule, care au conferit momentului onorul și solemnitatea cuvenită.

Se vizitează micul și elegantul muzeu ridicat alături de casa părintească. Fratele și nepoata lui Vlaicu (pe care i-am cunoscut personal în anul 1968) nu mai sunt în viață. Oficialii și cîțiva dintre cei prezenți rostesc scurte alocuțiuni. Aci picură, aci se înseninează iarăși. Vremea dă de furcă serios organizatorilor. În cele din urmă domnul primar răsuflă ușurat: Totul a decurs normal! La Oraștie, în acea după-amiază, are loc și nelipsitul simpozion cu unele comunicări interesante. Spre seară din nou plouă, plouă în toată regula. Suntem doar în septembrie, la început de toamnă, iar în popor luna aceasta bogată mai e denumită „răpciune” sau „vinicer”. Pentru mine „Vinicerul 2013” a fost unul îndoliat, dar reconfortant. Aici, la Oraștie, unde am prieteni și viețuiesc încă oameni minunați, buni români, iubitori ai artei și ai culturii, ai științei și creației autentice, m-am simțit excelent. Voi încheia cu aceste gînduri, ce mi-au marcat prezența la Oraștie, gîndindu-mă ulterior la destinul lui Vlaicu: „Ploaie rece-a curs din cer/ La mijloc de vinicer/ Razele de se-arătau/ Nori negri ne năpădeau/ L-au jelit copiii cumiști/ Plîns-a cerul și-n Bințișii/ Aripi frînte românești/ Lacrimi și pe la Bănești/ Aurel aviatorul, maistorașul și oșteanul/ Azi l-a plîns întreg Ardealul/ Doamne, cînd tot „13” spunem/ Noi ca neam nu vrem s-apunem!/ Aripi frînte românești?!/ Nicidecum. Să nu gîndești!/ Vlaicule, EROU învingător pe veci ne ești!”.